

رمون آرون
افیون روشن فکران

ترجمه پیروز ایزدی

فرهنگ جاوید

فهرست

۱۱	مقدمه: عقل دموکراتیک در برابر تعصبات ایدئولوژیک
	نیکولا باوره
۲۷	پیش‌گفتار

بخش اول: اسطوره‌های سیاسی

۳۳	فصل اول: اسطوره‌ی چپ
۳۴	اسطوره‌های گذشته‌نگر
۴۲	گسست میان ارزش‌ها
۴۹	دیالکتیک رژیم‌ها
۵۷	اندیشه و واقعیت
۷۱	فصل دوم: اسطوره‌ی انقلاب
۷۲	انقلاب و انقلاب‌ها
۸۰	منزلت انقلاب
۹۰	شورش و انقلاب
۹۹	آیا وضعیت فرانسه انقلابی است؟

فصل اول اسطوره چپ

آیا گزینه‌های چپ و راست هنوز مفهومی دارند؟ کسی که این پرسش را مطرح می‌کند، بلافاصله متهم می‌شود. مگر آن نوشته بود: «وقتی از من می‌پرسند آیا مرزبندی بین احزاب و اشخاص براساس چپ و راست هنوز مفهومی دارد یا نه، نخستین چیزی که به ذهن من می‌رسد این است که طرح‌کننده پرسش مطمئناً دست چپی نیست.» اما منع از طرح این پرسش نباید ما را دلسرد کند، زیرا این واکنش نوعی پیشداوری است تا اعتقادی مبتنی بر خرد.

گرچه در فرهنگ لیتره¹ آمده است که «چپ حزب مخالف در مجالس فرانسه است که نمایندگان آن در طرف چپ رئیس مجلس می‌نشینند»، اما اطلاق صفت مخالف به این اصطلاح افاده معنا نمی‌کند. احزاب به نوبت به قدرت می‌رسند، اما حزب چپ، چپ است حتی اگر حکومت را در دست گیرد.

وقتی بر اهمیت دو اصطلاح راست و چپ تأکید داریم، نباید گمان بریم که در سازوکار نیروهای سیاسی، همواره دو بلوک شکل می‌گیرند و جناحی میانه که دائم در حال کوچک‌تر شدن است، آن‌ها را از هم جدا می‌سازد. این دو اصطلاح

1. Émile Littré (1801-1881)

مبتین وجود دو نوع بینش با جهت‌گیری‌های اساساً متضاد با یکدیگر است؛ در قالب دو نوع درک و دریافت از مسائل که با وجود تغییر در مفاهیم و نهادها گفت‌وگوی بی‌پایان میان خود را پیش می‌برند؛ و سرانجام دوازده‌گانه که مبارزه بین آن‌ها قرن‌هاست که خبرساز بوده و همچنان نیز خواهد بود. آیا این دو نوع بینش و فلسفه و حزب، در جایی خارج از تصور موزخانی نیز قرار دارند که فریب قضیه دریفوس^۱ یا تفاسیر مناقشه‌انگیز جامعه‌شناسی انتخابات را خورده‌اند؟

میان گروه‌های مختلفی که خود را چپ می‌نامند، هرگز اتحادی عمیق وجود نداشته است. از یک نسل به نسل دیگر، دستور کارها و برنامه‌ها تغییر می‌کنند. آیا چپی که تا دیروز برای برپایی رژیم مشروطه مبارزه می‌کرد، با چپی که خود را هوادار رژیم‌های دموکراتیک خلق نشان می‌دهد، وجه اشتراکی دارد؟

اسطوره‌های گذشته‌نگر

فرانسه مهد تضادهای چپ و راست است. این دو اصطلاح که تا جنگ جهانی دوم در ادبیات سیاسی بریتانیا چندان محلی از اعراب نداشتند، از مدت‌ها پیش از آن در فرانسه به کار می‌رفته‌اند. چپ از چنان منزلت بالایی برخوردار است که احزاب میانه‌رو و محافظه‌کار می‌کوشند برخی صفات را از واژگان مخالفان خود وام گیرند. بدین‌سان، احزاب در فرانسه با باور به جمهوریت، دموکراسی و سوسیالیسم به رقابت با یکدیگر برمی‌خیزند.

بنابر تفکر رایج، دو عامل موجب عمیق‌تر شدن تضاد فوق گردیده است. برداشتی که متولیان رژیم پیشین^۲ از جهان داشتند، از تعالیم کاتولیک الهام می‌گرفت. روحیه جدید که زمینه‌ساز انقلاب گردید اقتدار کلیسا و نظام پادشاهی را هدف قرار می‌داد. جنبش انقلابی در پایان سده هجدهم و در طول سده نوزدهم همزمان با تاج و تخت و محراب به مبارزه برخاسته بود. این جنبش ضد روحانیت کاتولیک بود، زیرا سلسله‌مراتب کلیسا از جنبش مقاومت طرفداری

۱. Alfred Dreyfus (۱۸۵۹-۱۹۳۵)؛ افسر فرانسوی یهودی‌تبار که به جرم جاسوسی برای آلمان در دادگاه نظامی محاکمه شد. (مترجم)